

Ο Παλμός των Μηλιωτ

Ε.Η.Μ.
Μέγαρο Παρασκευοπούλου 4
454 44 ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΗΛΙΩΤΑΔΩΝ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

ΕΤΟΣ ΙΔ', ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 166, ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1997
Ταχ. Δ/ση: 455 00 Μηλιωτάδες Ιωαννίνων, Τηλ. (0656) 31244 (0651) 76734

ΣΤΙΣ 6 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ Η ΠΙΤΑ ΚΑΙ Η ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΗΛΙΩΤΑΔΩΝ

Στις 6 Ιανουαρίου 1998 (Θεοφάνεια), ημέρα Τρίτη και ώρα 12 θα γίνει η εκδήλωση για το κόψιμο της βασιλόπιτας στους Μηλιωτάδες.

Θα γίνει η ανακήρυξη των δωρητών για το 1997, θα βραβευτούν οι επιτυχόντες στα ΑΕΙ-ΤΕΙ χωριανοί μας και θα βραβευτεί ο καλύτερος μαθητής της Γ' τάξης του Γυμνασίου Μηλιωτάδων. Στα παιδιά του χωριού θα μοιραστούν χριστουγεννιάτικα δώρα.

Θα ακολουθήσει η Γενική Συνέλευση των μελών του Συλλόγου, με τα παρακάτω θέματα ημερήσιας διάταξης:

1) Πεπραγμένα Διοικητικού Συμβουλίου έτους 1997

2) Οικονομικός απολογισμός 1997

3) Προγραμματισμός δράσης για το 1998

4) Εκλογές για την ανάδειξη νέου Διοικητικού Συμβουλίου και Εξελεγκτικής Επιτροπής για τη διετία 1998-1999.

Στο τέλος η εκδήλωση θα κλείσει με φαγοπότη, προσφορά των χωριανών και του Συλλόγου.

ΜΟΡΦΩΤΙΚΕΣ ΕΚΔΡΟΜΕΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Το Δημοτικό Σχολείο και το Γυμνάσιο Μηλιωτάδων πραγματοποίησαν μορφωτικές εκδρομές στα Γιάννινα.

Συγκεκριμένα το Νοέμβριο παρακολούθησαν την κινηματογραφική ταινία ΑΜΛΕΤ και το Δεκέμβριο τη θεατρική παράσταση του Δημοτικού Περιφ. Θεάτρου Ιωαννίνων ΤΑ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΑ ΡΟΥΧΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ.

* * *

Αυτοί που φεύγουν

ΓΕΩΡΓΙΤΣΑ Γ. ΑΓΓΕΛΗ

Σε ηλικία 87 ετών έφυγε από κοντά μας η Γεωργίτσα Γ. Αγγέλη, μετά από σύντομη πάλη με την επάρατη νόσο.

Η εκλιπούσα γεννήθηκε το 1910 και ήταν κόρη του Βασιλείου Τάσιου (Κατσέφτη). Μεγάλωσε στο χωριό κάτω από δυσκολίες και παντρεύτηκε το Γεώργιο Αγγέλη και δημιούργησε οικογένεια μέσα από πολλές δυσκολίες και στερήσεις της εποχής. Ιδιαίτερα δυσκολεύτηκε όταν ο άντρας της οδηγήθηκε στις φυλακές, την περίοδο του εμφυλίου.

Απόκτησε τρία παιδιά: Τον Αχιλλέα, το Βασίλειο και τη Γλυκερία σύζυγο Βασιλείου Ρούσκα. Η μοίρα το έφερε να φύγει από τη ζωή 6 μόλις μήνες μετά το θάνατο του άντρα της.

Αιωνία της η μνήμη!

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΟΥ ΕΚΠ/ΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΔΕΜΑΤΙΟΥ "Η ΠΡΟΟΔΟΣ"

Από τον Εκπ/κό Σύλλογο Δεματίου "Η Πρόοδος" ανακοινώνεται ότι η Γενική Συνέλευση του Συλλόγου, καθώς και το κόψιμο της βασιλόπιτας θα γίνει στις 25 Ιανουαρίου 1998, εορτή του Αγίου Γρηγορίου, στους Βουτανσαούς, μετά το πέρας της Θείας Λειτουργίας.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΚΑΙ ΑΤΖΕΝΤΑ ΕΤΟΥΣ 1998

Ο Πολιτιστικός Σύλλογος Μηλιωτάδων εξέδωσε ημερολόγιο και ατζέντα του έτους 1998.

Η ατζέντα περιέχει, εκτός των άλλων, όλα τα νέα τηλέφωνα των Μηλιωτάδων, καθώς και τους νέους αριθμούς τηλεφώνων του Δεματίου.

Το ημερολόγιο και η ατζέντα διατίθενται από το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου.

ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Το Κοινοτικό Συμβούλιο Δεματίου πήρε τις εξής αποφάσεις:

1) Παρέτεινε την υλοτομία του κοινοτικού δάσους Μηλιωτάδων μέχρι 30 Απριλίου 1998.

2) Αποδέχτηκε χρηματοδότηση 350.000 δρχ. για τις λειτουργικές δαπάνες του Δημοτικού Σχολείου και Γυμνασίου Μηλιωτάδων.

3) Ψήφισε πίστωση 141.000 δρχ. για πληρωμή τοπογραφικού συνεργείου.

4) Διέθεσε δυο οικόπεδα εντός οικισμού Μηλιωτάδων στον Ιωάννη Β. Ξήτα και τη Μαρία Ι. Κολιού.

Με την απόφαση δεν συμφώνησε ο κοιν. σύμβουλος Κων/νος Ξήτας, ο οποίος ζήτησε να γίνει κλήρωση των οικοπέδων αυτών σε περισσότερους ενδιαφερομένους.

5) Ενέταξε την Κοινότητα Δεματίου στο Α' Μέρος του Ν. 1081/80.

6) Αποφάσισε τη σύναψη δανείου 10.000.000 δρχ. από το Υπουργείο Εσωτερικών για βελτίωση της βατότητας των κοινοτικών δρόμων.

ΧΑΛΙΚΟΣΤΡΩΣΗ ΔΡΟΜΟΥ

Με δαπάνη της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης χαλικοστρώθηκε ο δρόμος 29 χμ. Εθνικής Οδού Ιωαννίνων - Τρικάλων προς Δεμάτι - Πέτρα - Σίτσαινα.

Ευχόμαστε Χρόνια Πολλά &
Ευτυχισμένος ο καινούριος
χρόνος 1998

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

ΓΕΡΜΑΝΙΑ: Η Ντάκι και ο Μιχάλης Β. Οικονόμου απόκτησαν αγόρι. Να τους ζήσει!

ΘΑΝΑΤΟΙ

ΜΗΛΙΩΤΑΔΕΣ: Στις 4 Δεκεμβρίου έφυγε από τη ζωή η Γεωργίτσα Γ. Αγγέλη σε ηλικία 87 ετών. Τα θερμά συλλυπητήρια!

ΔΩΡΕΕΣ ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΓΕΩΡΓΙΤΣΑΣ Γ. ΑΓΓΕΛΗ

Στη μνήμη της Γεωργίτσας Γ. Αγγέλη προσέφεραν τα παρακάτω ποσά:

1) Σοφία και Δημήτριος Θεοδώρου: 10.000 δρχ. στον Ι. Ναό Γενήσεως Θεοτόκου Μηλιωτών και 2) Πολιτιστικός Σύλλογος Μηλιωτών: 10.000 δρχ. στον Ι. Ναό Αγίου Αθανασίου Μηλιωτών.

ΔΩΡΕΕΣ ΣΤΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΗΛΙΩΤΑΔΩΝ

Ο Χρήστος Απ. Μπούμπας ή Γαλάνης από το Μέτσοβο δώρισε στο Λαογραφικό Μουσείο Μηλιωτών, στη μνήμη της αδελφής του Ματίνας Τρ. Μπούμπα, τα παρακάτω είδη:
2 τηγάνια, 2 εικόνες, 1 δίσκο, δόκανο, φουσέρο, κουτάλι, κλειδαριά, χτένι, παλαμάρι, 3 σαγάνια, σαγάνι με πιαστάρια, κρεμαστάλα για τζάκι, κλειδοπρίνακο, ταψί, γαλλικό πέταλο, 2 πηλίνα, τέντζερη, 1 ζευγάρι μπουκαές, εξάρτημα σέλας, καντάρι, 2 νεροκολόκυθα, γουδί ξύλινο με γουδοχέρι, ψύστη καφέ, κανάτα, χειρόλαμπα, 2 έρα για λύχνισμα, καραβάνια, 2 καρφιά γύφτικα, φτσελάκι, κερατζή, καραβάνια χαλκινή και υφαντό Ο Πολιτιστικός Σύλλογος Μηλιωτών ευχαριστεί τον κ. Μπούμπα για τη μεγάλη προσφορά του.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ

ΤΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

μπάντζιο: τυροκομείο
μπρούσκο: υπόξινο
μπιτχαβά: δωρεάν
μπρισίμι: μεταξωτή κλωστή
μπίσμπελο: μεγάλο λιθάρι
μπιτ: τελείως, καθόλου
μπιρεκέτι: αφθονία γεωργικών προϊόντων
νεροχύτης: τρύπα που φεύγουν τα νερά της κουζίνας
νέτος: καθαρός, τελειωμένος
νερότριψα: ψωμί, νερό και ζάχαρη
νιάνιαιο: καχεκτικό μικρό παιδί
νισάνι: σημάδι
νογάω: καταλαβαίνω, αισθάνομαι
νομάτοι: άνθρωποι, πρόσωπα, άτομα
νταβαντούρι: φασαρία, φιλονικία

νταβραντάω: απαιτώ δύναμη, έχω όρεξη για γλέντι
νταγιάκι: ξύλινο δοκάρι, στήριγμα
νταϊντάω: προσπαθώ με δική μου δύναμη, βάζω θάρρος στον εαυτό μου

νταμπλάς: ημιπληγία
νταν-παπαντάν: μεγάλη χρονική περίοδος, χρόνια και ζαμάνια

ντάρα: φωνή για την εξόρμηση του σκύλου (ου ντάρα)
νταλάκι: κακιά αρρώστεια στην κοιλιά
ντιχάλα: φούρκα που κρεμούν τα πρόχειρα αντικείμενα στη στάνη

ντίγκα: γεμάτο
ντίπου: καθόλου
ντιτζιλίνα: άδειος απ' όλα, δεν έχει τίποτα
ντιπ κατά ντιπ: ολότελα, πλήρως
ντε: φωνή για την οδήγηση του αλόγου
ντεμενάς: χαιρετισμός, βαθιά υπόκλιση
ντερλικώνω: φουσκώνω από το πολύ φαγητό
ντερμάνι: δίκαιο
ντέρτι: στενοχώρια
ντερμπεντέρης: τεμπέλης που τριγυρνάει από δω και από εκεί άσκοπα
ντερμπιέ: σωφρονισμός
ντεσκερές: ειδοποίηση, μικρό σημείωμα
ντένω: μπλέκω με κακή παρέα
ντέσιμο: συναπάντημα με κακό άντρα, πάροισμο της φωνής

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟ ΣΥΛΛΟΓΟ

Ιερ. Χρήστος Λαγός: 1.500 δρχ.
Κατίνα Κασαπάκη: 1.000 δρχ.
Ευάγγελος Χ. Λάμπρης: 2.000 δρχ.
Ιερ. Ευθύμιος Παπακώστας: 1.500 δρχ.
Ευθύμιος Μ. Οικονόμου: 20 \$
Νικόλαος Κ. Παππάς: 20 \$
Χριστόδουλος Παπαγιάννης: 1.000 δρχ.
Δημήτριος Ι. Τσικουράς: 7.500 δρχ.

ΔΩΡΕΕΣ ΣΤΟ ΣΥΛΛΟΓΟ

Ευθύμιος Μ. Οικονόμου: 100 \$
Χριστόδουλος Γ. Παπαγιάννης: 6.000 δρχ.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΕΛΕΣΗΣ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΥ

Την Κυριακή 11 Ιανουαρίου θα τελεστεί στους Μηλιωτάδες 40ήμερο μνημόσυνο στη μνήμη της Γεωργίτσας Γ. Αγγέλη.

ντερέκι: μεγαλόσωμος, τεντωμένος νεκρός
ντρουβάς: σακίδιο
ντουσκάρα: τοποθεσία με πολλές βελανιδιές
ντούρος: δυνατός, σκληρός

ντουινιάς: ο κόσμος ολος
ντουφεκαλεύρης: ο τεμπέλης που κυνηγάει το αλεύρι με το ντουφέκι

νυχτέρι: νυχτερινή εργασία
εάλμος: έρημος, χωρίς κανένα δικό του συγγενή
εαμολιέμαι: ξεφεύγω από κάποιον που με έχει περιορισμένον

εανάσαινα: πήρα αναπνοή, απαλευθερώθηκα από κάποιον κακό δεσμό

εαναμάτα: επανάληψη
εαφνιά: αιφνιδιασμός
εαφνικό: κακό που έρχεται χωρίς να το περιμένεις
εηραίλα: μεγάλη εηρασία
εηροπαγιά: παγωνιά

είστρα: ξύλινο ή μεταλλικό εργαλείο που καθαρίζουν το ζυμάρι από τη σκάφη ή την πίτα από το ταψί

ειβγαίνω: ξεπλένω κάτι με καθαρό νερό
ειορέξι: επιδόρπιο ορεκτικό, παράλογη αξίωση
εεμολογιέμαι: λέω όλη την αλήθεια
εεμολιέμαι: ξεφεύγω

εελαγαρίζω: ξεκαθαρίζω, ξεπλένω κάτι που δεν πλύθηκε καλά

εεσκαλώνω: ξεφεύγω από κάποια δύσκολη δουλειά
εεκουλώνω: ξεριζώνω
εεζαρκώνω: ξεγυμνώνω
εερνάω: κάνω εμετό

εεμπαρκάρω: απομακρύνομαι
εεκλώναρα: τα ακρινά και ψηλά κλαδιά του δέντρου
εεκουμπάω: διώχνω κάποιον ανεπιθύμητο
εεκωπάρος: εκτιμητής σε αγροτικές ζημιές
εεμυτάω: βγαίνω απλό κάποιο κρυφό μέρος και με βλέπουν αμέσως

εεόρκι: όρκος
εεόμπλι: σχέδιο κεντήματος
εεόκι: εξαφάνιση (τέτοιο παιδί να γίνει ξοίκι)

εευλιάς: αμόρφωτος, αγράμματος
εευλόκοττα: μπεκάτσα
εευστρι: μεταλλικό εργαλείο που ξύνουν τον κορμό των αλόγων

“Ο ΠΑΛΜΟΣ ΤΩΝ ΜΗΛΙΩΤΑΔΩΝ”

Μηνιαία έκδοση του Πολιτιστικού Συλλόγου Μηλιωτών Ζαγορίου Υπεύθυνος έκδοσης ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

1. Βασίλειος Α. Παπαευθυμίου
2. Ελένη Δ. Τσικουρά
3. Αικατερίνη Τσιπκαλου - Αγγέλη
4. Βασίλειος Κ. Σπύρου
5. Γλυκερία Γ. Μπαζαλέκου
ΕΤΗΣΙΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ
Εσωτερικού: δρχ. 1000
Εξωτερικού: δολάρια 20
μάρκα 30

Τα ενυπόγραφα άρθρα δεν εκφράζουν κατ' ανάγκη και τις απόψεις της εφημερίδας ή του Συλλόγου.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Βασίλειος Κ. Σπύρου
ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

1. Αριστοτέλης Ε. Οικονόμου
2. Γιαννούλα Αρ. Οικονόμου
3. Δημήτριος Β. Οικονόμου
4. Βασίλειος Α. Παπαευθυμίου

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ

Το άλεσμα στο μύλο

Το χωριό είχε ένα “βακούφικο” (εκκλησιαστικό) μύλο που εργάζονταν με τη δύναμη του νερού (υδρόμυλος). Όταν κάποιος πήγαινε για πρώτη φορά στο μύλο, ο μυλωνάς τον αλεύρωνε. Του έριχνε στο κεφάλι του λίγο αλεύρι για να μην του “σκάσουν” τα πόδια. Ο μυλωνάς για το άλεσμα έπαιρνε το “ξάι”, δηλαδή την αμοιβή του σε είδος και το ποσό το κανόνιζε η Εκκλησιαστική Επιτροπή από την οποία νοίκιαζε το μύλο ο μυλωνάς. Αυτό καθορίζονταν στο “ταγάρι” δηλαδή στις 20 οκάδες τότε, και ήταν μισή οκά “ξάι” στις 20 οκάδες άλεσμα.

Το άλεσμα το μετέφεραν οι κάτοικοι με τα φορτιάρικα ζώα τους από το σπίτι στο μύλο. Στο μύλο ο καθένας τηρούσε τη σειρά του και δεν γινόταν καμιά εξαίρεση. Απ' αυτό βγήκε και το λαϊκό “με τη σειρά σου, όπως στο μύλο” ή ακόμα “αν είσαι και παπάς, με την αράδα σου θα πας”.

Στο μύλο ανταμώνονταν πολλοί κάτοικοι και μέχρι να πάρουν τη σειρά τους έλεγαν πολλές κουβέντες και ανάμεσά τους και πολλές αστειές και ψεύτικες. Γνωστή είναι και η παροιμία: “Στο μύλο τα λεν αυτά”.

Το ξεφλούδισμα του καλαμποκιού

Μετά το μάζεμα του καλαμποκιού από το χωράφι και τη μεταφορά του με τα φορτιάρικα ζώα του στο σπίτι, γίνονταν το ξεφλούδισμα. Την εποχή αυτή αληθινό πανηγύρι ήταν το σπίτι. Τα βράδια οι νέοι και οι νέες, κόρες και παιδιά, καθισμένοι γύρω - γύρω, διπλοπρόδι, εργάζονταν όλη τη νύχτα σχεδόν τραγουδώντας ή διηγώντας διάφορα παραμύθια. Ο νοικοκύρης “ετοίμαζε τραπέζι” στην παρέα (βραστά φασόλια, τραχανά, πίτα κλπ.).

Το ξεφλούδισμα γινόταν με τη βοήθεια των συγγενών και των γειτόνων και μόλις τελείωνε ο ένας, πάλι όλη η παρέα πήγαινε στον άλλον και μέχρι να τελειώσουν όλοι.

Θυμάμαι κάποτε μικρό παιδάκι ήθελα κι εγώ να πάρω μέρος με την παρέα στο ξεφλούδισμα και ο μεγαλύτερος στην ηλικία από την παρέα είπε: “Όποιος από την παρέα βρει ρόκα με μπλε χρώμα, τότε αυτός είναι ελεύθερος να πάει για ύπνο”. Πού όμως να βρεθεί; Υπήρχε βέβαια τέτοια ρόκα στο μεγάλο σωρό αλλά μία ή δυο μονάχα, και το ξεφλούδισμα συνεχίζονταν μέχρι να βρεθεί η μπλε ρόκα.

Ο τρύγος

Ο τρύγος στο χωριό μας, τα παλιότερα χρόνια, αποτελούσε ένα χαρμόσυνο γεγονός και το φανέρωναν με διάφορες πανηγυρικές εκδηλώσεις.

Πολλοί καλλιτέχνες, ζωγράφοι, λογοτέχνες και ποιητές μας λένε πολλά γι' αυτόν.

Στο χωριό Δεμάτι, μπροστά από τον Πόλεμο του 1940, αρκετοί κάτοικοι ασχολούνταν με την αμπελοργία, που βέβαια δεν ήταν σημαντική, αλλά έδινε σε κάθε οικογένεια ένα μικρό εισόδημα.

Το σκάλισμα και το βλαστολόγημα ήταν έργα των γυναικών και των γερόντων που δεν ταξίδευαν, καθώς επίσης το κλάδεμα και οι ξηρολιθές για να σταματήσουν τα πλάγια από τις διαβρώσεις του χειμώνα.

Στην αγροτική περιφέρεια του χωριού “Ρουβέτσι”, υπήρχαν πολλά αμπέλια και διατηρούσαν το έθιμο, ο τρύγος να γίνεται ομαδικά και σύγχρονα με όλους τους χωριανούς και σε ημερομηνία που την καθόριζε ο Πρόεδρος του χωριού με το Κοινοτικό Συμβούλιο και που συνήθως ήταν το πρώτο δεκαήμερο του Σεπτεμβρίου.

Συγγενείς και φίλοι βοηθούσαν στον τρύγο. Άλλοι, με τα χέρια ή με το μαχαίρι, έκοβαν τα σταφύλια, γέμιζαν τα καλάθια, άλλοι τα μετέφεραν με τα υποζύγια στο σπίτι και άλλοι τα στούμπιζαν και το

μούστο τον έβαζαν σε ξύλινα βαρέλια (βαένια) τα οποία από μέρες ετοίμαζαν.

Οι μέρες του τρύγου έμειναν αξέχαστες και νοσταλγικές, ιδιαίτερα σε μας τους μεγάλους που τις ζήσαμε. Εκεί στον ίσκιο της κερασιάς ή άλλου δέντρου, το στρωμένο με κουβέρτες τραπέζι, με τις πίττες, τις τηγανίτες, το ψητό κατσίκι και την κόφα με το κρασί, περίμενε τους τρυγητές το μεσημέρι. Τα τραγούδια από τις κοπέλλες και νιόπαντρους, με χάχανα και αστεία, συμπλήρωναν το ξεφάντωμα των τρυγητών.

Η φιλοξενία των κατοίκων

Η φιλοξενία θεωρείται ακόμα και σήμερα ιερή υποχρέωση σε κάθε άτομο στο χωριό, αδιακρίτα από την κοινωνική του θέση, από την ηλικία και το φύλο του. Έλεγαν “είναι ντροπή να μείνει έξω ξένος άνθρωπος”. Ο ξένος έπρεπε να έρθει στο σπίτι, να φάει, να κοιμηθεί όσο γίνεται καλύτερα, να “ακούει καλές κουβέντες” και το πρωί να τον ξεβγάλει ο νοικοκύρης και να του δείξει την στράτα.

Τα σύνορα

Πολλές φορές η αλλαγή των συνόρων δημιουργούσε καυγάδες, φασαρίες και οδηγούσε, όχι σπάνια, σε φόνους. Αυτό συνέβαινε και συμβαίνει και σήμερα στις “αδερφομοιρασίες”. Εκτός από αυτό συνέβαινε και το περιστατικό, το κτήμα να ανήκει σε άλλον και τα δέντρα που βρίσκονταν μέσα σ' αυτό να ανήκουν σε άλλον. Το ίδιο συνέβαινε και με τις πηγές από τις οποίες πότιζαν τα κτήματά τους. Αν τα κλωνάρια καποιου δέντρου βρισκόταν πάνω από ξένη γη (ιδιοκτησία), οι καρποί τους ανήκαν στον ιδιοκτήτη του κτήματος στο οποίο επεκτείνονταν τα κλωνάρια.

Πώς διοικούνταν το χωριό τα παλιά χρόνια

Τα διοικητικά πρόσωπα του χωριού ήταν:

1. Ο μουχτάρης: Αυτός ήταν ένας δημογέροντας, άμισθος, ο οποίος διοικούσε το χωριό

και το εκπροσωπούσε σε όλες τις Κρατικές Αρχές και έλυνε όλες τις διαφορές μεταξύ των κατοίκων.

2. Ο δάσκαλος: Αυτός πληρωνόταν σε είδος (καλαμποκι, σιτάρι) και σύμφωνα με τη συμφωνία που έκανε με τους γονείς των μαθητών.

3. Ο δραγάτης: Αυτός ήταν ο σημερινός αγροφύλακας και πληρωνόταν και έπαιρνε το “δραγατικό του” από τους συγχωριανούς του έπειτα από συμφωνία και από τα “σύλληπτρα” που έπαιρνε για κάθε ζώο που έπαινε στη ζημία. Τα σύλληπτρα (χρήματα) τα έπαιρνε από τον ιδιοκτήτη του συλλαμβανόμενου ζώου. Τα σύλληπτρα ήταν καθορισμένα από τους άρχοντες του χωριού και διαφορετικά για τα μικρά και μεγάλα ζώα, γιδοπρόβατα και φορτιάρικα. Η ανανέωση του δραγατί γινόταν κάθε Οκτώβρη. Το δραγατικό δηλαδή ο μισθός του κανονίζονταν ανάλογα με τη γη που κατείχε κάθε νοικοκύρης.

4. Ο αποκοπάρος: Αυτός ήταν ένα σεβαστός αγρότης, ο οποίος εκτιμούσε τη ζημία σε είδος και η γνώμη του ήταν σεβαστή και γινόταν όπως αυτός έλεγε, χωρίς καμία αντίρρηση.

5. Ο παπάς: Η εκλογή του ήταν έργο των συγχωριανών του. Συνήθως γινόταν παπάδες άτομα τα οποία διακρινόταν για το ήθος τους. Προτιμούσαν άτομα από “παπαδοσπίτα”. Ο παπάς πληρωνόταν και αυτός σε είδος. Λάβαινε από κάθε οικογένεια του χωριού δέκα οκάδες καλαμποκι και εκτός από αυτό έπαιρνε και τα τυχερά του, βαφτίσια, γάμους, κηδείες, μνημόσυνα κλπ. Πολλοί παπάδες ήταν λαίμαργοι και για τον λόγο αυτό οι χωρικοί έλεγαν: “Ο παπάς είναι αμπάρι, θέλει να φάει μα και να πάρει”.

Τα παλιά σπίτια του χωριού

Αναφέρομαι στα παλιά σπίτια του χωριού εδώ και περισσότερο από 80 χρόνια. Αυτά ήταν χτισμένα από ντόπια πέτρα και λάσπη από χώμα, χωρίς ασβέστη. Τα έχτιζαν ντόπιοι μαστόροι με πρακτικές γνώσεις. Στην τοιχοποιία, για καλύτερη στερέωση, τοποθετούσαν 2-3 και 4 σειρές “ξύλοδεσιές” που φαινόταν και από το μέσα μέρος του τοίχου και από το έξω. Στα κουφώματα, πόρτες και παράθυρα, πάνω από το άνοιγμά τους, τοποθετούσαν χοντρά ξύλα από δέντρο που άντεχαν πολλά χρόνια στις καιρικές συνθήκες. Για την ασφάλειά τους απέφευγαν τα μεγάλα ανοίγματα. Στα παράθυρα χρησιμοποιούσαν σιδηρόβέργες και έκλειναν με δύο ξύλινα φύλλα από μέσα με μάνταλο. Ο καπνός από τη φωτιά έφευγε από φεγγίτη ή από τα κενά της στέγης. Η οξώπορτα ήταν φτιαγμένη από πλατιές και χοντρές σανίδες καρφωμένες σε 2 ή σε 3 χοντρά δοκάρια ξύλινα. Έπρεπε η πόρτα να είναι στέρεη και ανθεκτική σε κάθε βίαιη επιδρομή. Στηριζόταν σε μεγάλες κλάπες. Η κλειδαριά ήταν εγχώριας κατασκευής (γύφτικη) σε μεγάλο μέγεθος και το κλειδί της επίσης μεγάλο, έφτανε τους 30 πόντους και αρκετά χοντρό. Στο πάνω μέρος της πόρτας ήταν ο “μάνταλος”, δηλαδή ένα σανίδι καρφωμένο στην οροφή της πόρτας κατά τέτοιο τρόπο ώστε να κινείται πάνω κάτω. Όταν πιεζόταν με το δάχτυλο του χεριού ή με το κατάλληλο ξυλάκι που ήταν κρεμασμένο με αλυσίδα στην πόρτα, η πόρτα άνοιγε. Ο μάνταλος αντικαθιστούσε το σημερινό “περάτη” που ασφαλίσει την πόρτα να μην ανοίγει με τον αέρα ή με το σπρώξιμο. Πίσω από την πόρτα είχαν έναν ξύλινο περάτη, δηλαδή ένα ξύλινο χοντρό από δέντρο δοκάρι “την αμπάρα” που σέρνονταν από μέσα από την τρύπα του “λαμπά” που την έχτιζαν για το σκοπό αυτό και έφτανε μέχρι την άλλη τρύπα του απέναντι λαμπά. Η πόρτα ήταν ασφαλισμένη, δεν άνοιγε με κανέναν τρόπο και με οποιαδήποτε πίεση, γιατί είχε πίσω της την αμπάρα, ήταν αμπαρωμένη.

Μέσα το σπίτι δεν είχε νταβάνι, ούτε πάτωμα. Το πάτωμα ήταν χωμάτινο και αλειμμένο με “σβουνιά”, δηλαδή με κοπριά βοδιού. Η κοπριά αυτή έκανε ένα χοντρό στρώμα που προστάτευε το χώμα κατά το σκούπισμα.

Το λασπόχωμα με την κοπριά ανανεώνονταν από καιρό εις καιρόν. Το σπίτι χωρίζονταν σε δυο μέρη με μια ξύλινη φράχτη αλειμμένη και αυτή με χώμα και με σβουνιά, όπως και το πάτωμα.

Στο ένα μέρος έβαζαν τα ζώα και στο άλλο έμεναν οι άνθρωποι. Μέσα στο μέρος που έμεναν οι άνθρωποι υπήρχε μια γωνιά δηλαδή το τζάκι. Σ’ αυτό είχαν και την “κρεμαστάλα” που κρέμονταν με μια αλυσίδα που στηριζόταν στερεά από κάποιο μέρος της καπνοδόχου, σε ένα χοντρό καρφί, για να κρεμούν στο γάντζο της μεγάλα δοχεία που έπρεπε να μπουν στη φωτιά και να βράζουν για πολλές ώρες. Η γωνιά ήταν στρωμένη με μαυρόπλακα που σκουπίζοντάς την έψηναν το ψωμί τους, σκεπάζοντάς την με τη γάστρα.

Εκεί κάπου υπήρχε και το “αμπάρι” που έβαζαν τα εισοδήματά τους. Ήταν καμωμένο με σανίδια και με 2-3 χωρίσματα στα οποία έμπαιναν τα διάφορα “γεννήματα” (δημητριακά). Το πάνω μέρος ήταν ανοιχτό και σκεπαζόταν με καπάκι. Στο κάτω μέρος υπήρχε σε κάθε χωρίσμα μια πόρτα μικρή στην οποία κινούνταν πάνω κάτω σε δυο υποδοχές μια ξύλινη σανίδα που ελευθέρωνε ή ασφαλίσει την πόρτα. Από πάνω έρριχναν τα δημητριακά τους και από κάτω τα έβγαζαν και τα ξανασφράγιζαν.

Απαραίτητη ήταν και η “άρκλα”, ένα ξύλινο, κρεμασμένο στον τοίχο, καλοφτιαγμένο κιβώτιο με ράφια στα οποία έβαζαν τα φαγητά, το ψωμί και κάθε φαγώσιμο.

Είχαν και τα “σεντούκια” (κασέλες) που έβαζαν τα καλά τους ρούχα, το “γιούκο” με τα χοντρά ρούχα, το κόσκινο, την πυκνάδα και άλλα.

Απαραίτητος επίσης ήταν και ο φεγγίτης καμωμένος από σίδερο, στον οποίον ακουμπούσαν το

δαδί ή τη χειρολάμπα για να φωτίζεται το σπίτι και η οικογένεια.

Αυτή την εικόνα παρουσίαζαν τα παλιά εκείνα σπίτια τα οποία εμείς οι γεροντότεροι τα φτάσαμε και τα θυμούμαστε. Αργότερα με το πέρασμα του χρόνου, έγιναν καλύτερα σπίτια τα οποία βόλευαν κάπως καλύτερα τις ανάγκες των ανθρώπων. Όταν μιλάμε για νεότερα σπίτια δεν εννοούμε τα σημερινά σύγχρονα σπίτια του χωριού μας αλλά σε κάπως νεώτερα της εποχής εκείνης.

Στα σπίτια αυτά γίνονταν περισσότερα δωμάτια, είχαν “κελάρια” (υπόγεια), με μικρά παράθυρα για να προφυλλάσσονται το καλοκαίρι τα τρόφιμα από τη ζέση. Σε μερικά υπήρχε και “μπίμπτσα” Αυτή ήταν ένα σκοτεινό εντελώς δωμάτιο, χωρίς παράθυρο που συγκοινωνούσε με το κελάρι με μια μικρή πόρτα, η οποία μπορούσε να χτιστεί και να κρύψει την παρουσία της. Η οροφή της ήταν με θόλο. Σ’ αυτήν έκρυβαν, σε κρίσιμες στιγμές, ό,τι πολύτιμο είχαν. Τέτοια σπίτια σώζονται και σήμερα στο χωριό μας με κάποιες βέβαια προσθήκες νεώτερες.

Οι πιο εύποροι είχαν και δεύτερη βοηθητική κουζίνα που βρισκόταν στην αυλή. Σ’ αυτήν βρισκόνταν εκτός από το τζάκι και ο φούρνος που έψηναν το ψωμί. Δίπλα υπήρχε το τζάκι με τη μεγάλη γωνιά που μπορούσε άνετα να ανεβοκατεβαίνει η γάστρα που έψηνε τις πίτες. Εκεί υπήρχε και ο νεροχύτης που έπλυναν τα ρούχα “το πλυσταριό”.

Η κουζίνα μέσα στο σπίτι ήταν πιο καλοσυγυρισμένη. Είχε και αυτή τζάκι και ντουλάπια, πιατοθήκη και μέρος που έμπαιναν τα μαγειρικά σκεύη στα οποία την πρώτη θέση είχαν τα χαλκώματα.

Αυτά ήταν τα σπίτια του χωριού μας, μέχρι το τέλος σχεδόν του Β’ Παγκοσμίου Πολέμου. Σήμερα όμως τα σπίτια και προπάντων τα νεότερα είναι σύγχρονα και ίδια με τα σπίτια της πόλης με όλες τις ανέσεις. Με το ηλεκτρικό τους φως, με τα ηλεκτρικά τους σκεύη. Σ’ αυτό συνετέλεσε η ανάπτυξη της συγκοινωνίας και της επικοινωνίας του χωριού με τα αστικά κέντρα και τα ταξίδια τους τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό. Η επικοινωνία αυτή έφερε την εξέλιξη και την πρόοδο στο χωριό.

(Από το βιβλίο του Ι. Μάνθου ΤΟ ΔΕΜΑΤΙ Ιστορία - Λαογραφία, Β’ Μέρος, 1986)

ΑΛΛΑΓΗ ΧΑΡΑΞΗΣ ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΟΔΟΥ

Αλλάζει η χάραξη της Εγνατίας οδού στο τμήμα Περιστερί - Σήραγγα Μετσόβου.

Επειδή υπάρχουν μεγάλα γεωλογικά προβλήματα στην περιοχή συντάχτηκε νέα μελέτη, η οποία προβλέπει την κατασκευή γέφυρας προς Βοτονόσι και από εκεί με σήραγγα θα ενωθεί με την υπάρχουσα σήραγγα Μετσόβου.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΤΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

συν. από σελ. 2

ξώκαρδα: χωρίς διάθεση, έξω από την καρδιά
οβίρα: βαθύ κοίλωμα με πολύ νερό
όβολο: χρήμα
όι-όι: επιφώνημα πόνου
οκλαί: μικρό κυλινδρικό ξύλο
ολάκερο: ολόκληρο
ομπλός: μαλακός
όντας: όταν, τότε που
όξω: έξω
όπαλα: μαλακή χαϊδευτική φωνή για να σηκωθεί το παιδί από την κούνια
ορμήνια: συμβουλή
όρσε: πάρε τη φωνή μου και πέσε μου τι θέλεις, διέταξε
ορμηνεύω: συμβουλεύω
ούρλιαξε: φώναξε συνέχεια με όλη τη δύναμη και κλαίγοντας συνέχεια

(Από το βιβλίο του Ι. Μάνθου ΤΟ ΔΕΜΑΤΙ Ιστορία - Λαογραφία, Β’ μέρος, 1986)